

8. Ключек Г. Д. Поетика і психологія [Текст] / Г. Д. Ключек. – Київ : Т-во «Знання» УРСР, 1990. – 48 с. – (Сер. 6 «Духовний світ людини»; № 7).

9. Лотман Ю. М. Структура художественного текста [Текст] / Ю. М. Лотман. – Москва : Издательство «Искусство», 1970. – 384 с.

10. Новикова Марина. Міфосвіт Антонича [Текст] / Марина Новикова // Срібний птах : Хрестоматія з української літератури для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. – Част. I / Упоряд. Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, А. Б. Гуляк. – 3-тє вид. – Київ : Освіта, 2006. – С. 464 – 468.

11. Примаченко М. О. Дарую Вам сонце : каталог виставки : колекція Запорізького художнього музею [Живопис] / Куратор Галина Борисова. – Київ : Родовід, 2008. – 227 с. – іл.

12. Українська література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 10–11 класи (рівень стандарту) [Текст] / Авт. кол. Р. В. Мовчан, С. Р. Молочко, Д. І. Дроздовський, Л. Т. Коваленко, А. М. Фасоля, В. І. Цимбалюк. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

13. Франко І. Я. Із секретів поетичної творчості [Текст] / І. Я. Франко. – Львів : Видавництво Львівського університету, 1961. – 144 с.

14. Шумська О. М. Рецептивна естетика як парадигма літературознавства у теоретичних дослідженнях Райнера Варнінга [Текст] / О. М. Шумська. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfilolog/12/103.pdf>

Тарасенко Т. В., Тарасенко М. Р.
*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Однією з головних умов успішної інтеграції України у світовий простір є узгодження взаємодії між учасниками різних сфер життєдіяльності різного рівня та різного характеру. На сучасному етапі розвитку суспільства зміст освіти основним об'єктом реформування. Першорядного значення набуває вивчення іноземної мови, практичне оволодіння навичками іншомовного спілкування для здійснення міжкультурної комунікації. Відповідно до усього вищесказаного, навчання іноземної мови у середній школі спрямоване на:

- розвиток комунікативної культури та соціокультурної освіти учнів, що дає змогу їм бути рівноправними партнерами міжкультурного спілкування іноземною мовою у побутовій, культурній та навчально-професійній сферах;

- навчання етики дискусійного спілкування іноземною мовою при обговоренні культури, стилю та способу життя людей;

- розвиток загальнонавчальних умінь збирати, систематизувати та узагальнювати культурознавчу та іншу інформацію, що викликає інтерес в учнів;

- ознайомлення учнів з технологіями самоконтролю та самооцінки рівня володіння мовою;

- розвиток умінь представляти рідну культуру, країну, стиль життя людей в процесі іншомовного культурного спілкування;

- використання іноземної мови у професійно-орієнтованій освіті, що залежно від профілю школи / класу має на увазі професійно-орієнтоване вивчення іноземної мови [7].

Інформатизація сучасного суспільства зумовила панування в усіх галузях знань компетентнісного підходу, загальною ідеєю якого є комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким особистість досягає успіху у вирішенні поставлених завдань. Простої передачі учням знань, навіть у дуже великому обсязі, замало у наш час стрімких змін. Саме тому у методиці викладання іноземних мов на перший план виходить пошук ефективних шляхів формування іншомовної комунікативної компетентності учнів. Компетентнісно спрямований підхід у науково-методичній літературі пов'язують з іменами таких дослідників, як Дж. Равен, І. В. Родигіна, В. І. Слободчиков, А. В. Хуторський.

Британський дослідник Дж. Равен запропонував власну концепцію компетентності, що базується на визнанні провідної ролі ціннісно-мотиваційної сфери особистості. На його думку, компетентність – це специфічна здатність, необхідна для виконання конкретної дії в конкретній предметній області, що охоплює вузькофахові знання, особливого роду навички та способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії. За переконанням вченого, знання, вміння й навички, які утворюють виконавську сторону будь-якої професійної діяльності, успішно формуються й реалізуються тільки при особистісному прийнятті й усвідомленні суспільного значення відповідних цілей, що визначає формування високої відповідальності, ініціативи, готовності до творчості [8].

Формування комунікативної компетентності виступає в якості базової мети при навчанні іноземних мов, оскільки вона найбільш точно відображає предметну галузь «Іноземна мова», основним завданням якої згідно з новими державними стандартами є здійснення іншомовного міжособистісного і міжкультурного спілкування з носіями мови [7]. У сучасній науковій літературі поняття «комунікативна компетентність» визначається по-різному. Більшість сучасних інтерпретацій комунікативної компетентності в галузі викладання іноземних мов пов'язані з визначенням американського вченого Д. Хаймза, згідно якому «комунікативна компетентність – це те, що потрібно знати мовцю для здійснення комунікації в культурозначущих обставинах» [3, с. 47].

На думку М. К. Кабардова, комунікативна компетентність – це засвоєння етно- та соціально-психологічних еталонів, стандартів, стереотипів поведінки, оволодіння «технікою» спілкування [5, с. 104]. Схожу позицію висловлює І. О. Зимня, яка визначає комунікативну компетентність як «оволодіння складними комунікативними навичками і вміннями, формування адекватних умінь у нових соціальних структурах, знання культурних норм і обмежень у спілкуванні, знання звичаїв, традицій, етикету у сфері спілкування, дотримання пристойності, вихованість; орієнтацію в комунікативних засобах, притаманних національному, становому менталітету, освоєння рольового репертуару в рамках даної професії» [4, с. 13-14]. Важливою є думка, що компетентність охоплює не тільки здібності, а й внутрішню мотивацію [6, с. 102].

У наш час тотальної глобалізації провідною метою оволодіння іноземною мовою вважається залучення особистості до діалогу культур. Ця мета досягається шляхом формування здібності до міжкультурної комунікації. Саме викладання, організоване на основі завдань комунікативного характеру, навчання іншомовної комунікації з використанням необхідних для цього завдань та прийомів, є важливим для успішного оволодіння іноземною мовою.

Комунікативно-діяльнісний підхід передбачає органічне засвоєння правил оперування іншомовними явищами, що відбувається одночасно з оволодінням їх комунікативно-мовленнєвою функцією. Цей підхід визначився в результаті досліджень І. О. Зимної, Ю. І. Пассова, Г. В. Рогової, С. П. Шатілова та інших у галузі лінгвістики (теорія комунікативної лінгвістики) і психології (теорія діяльності). Комунікативно-діяльнісний підхід передбачає форми роботи, які мають діяльнісний характер під час спілкування у парах, групах, командах тощо. Як зазначає Н. К. Скляренко, іншомовна комунікація базується на теорії мовленнєвої діяльності. Комунікативне навчання іноземної мови носить діяльнісний характер, оскільки мовленнєве спілкування здійснюється за допомогою мовленнєвої діяльності, яка, в свою чергу, використовується для вирішення задач продуктивної людської діяльності в умовах соціальної взаємодії людей, що спілкуються. Учасники спілкування намагаються вирішити реальні та уявні задачі сумісної діяльності за допомогою іноземної мови [9, с. 64].

Провідні методисти підкреслюють важливість взаємодії та співробітництва учнів, а також мовленнєвого завдання для організації комунікативного засвоєння мови. Комунікативне навчання включає формування комунікативної концепції, а саме внутрішньої готовності та здатності до мовленнєвого спілкування, що орієнтує учнів на «входження» в інший культурний простір. Для такого навчання характерні, передусім, нетрадиційні форми проведення занять [2, с. 14].

Проаналізувавши відомі методики і сучасний досвід практичної роботи в школі, І. В. Алексєєнко виокремлює типи нестандартних уроків, які підвищують мовленнєву активність учнів і, таким чином, сприяють оптимізації і підвищенню ефективності процесу формування іншомовної комунікативної компетентності школярів. Дослідниця виділяє такі типи нестандартних уроків:

Урок-семинар	Урок-конференція
Урок – рольова гра	Урок – ділова гра
Міжпредметний інтегрований урок	Урок-взаємонавчання
Урок – круглий стіл	Урок-змагання
Урок-диспут	Урок-турнір
Урок-лекція	Театральний урок
Урок-проект	Урок-діалог
Урок-інтерв'ю	Урок-конкурс
Творчий урок	Урок-подорож

Дослідниця зазначає, що часто нестандартні уроки пов'язані з груповими формами роботи. Ділові, рольові ігри, моделювання, імітація, імпровізація урізноманітнюють процес навчання. Під час розподілу функціональних обов'язків у групі кожен учень сам шукає своє місце відповідно до власних здібностей. Це є своєрідним психологічним

стимулом для вибору свого статусу, своєї позиції, перевірка власних поглядів, ствердження у колі однолітків і в очах учителя [1].

Дієвими також є тренувальні та творчі вправи для поглибленого вивчення мови з урахуванням міжпредметних зв'язків, завдання підвищеної складності, соціокультурні завдання порівняльного характеру (Work Your Wisdom, Across Cultures, Culture Comparison), тестові завдання для самоконтролю, рефлексії і самокорекції (Test Yourself, Your Language Portfolio, Self-Assessment Grid, Check Your Skills), а також завдання для формування різних видів ключових компетентностей (Enrich Yourself, On your Own, English Beyond the Classroom). Ефективним є також використання нестандартних проєктів.

Отже, формування іншомовної комунікативної компетентності учнів у середній школі забезпечується шляхом використання комунікативного підходу при навчанні іноземних мов. Нестандартні методи навчання використовуються в рамках тем шкільної програми, але включають багатоплановий додатковий матеріал, тим самим розширюючи лексику і мовну базу учнів, підвищуючи мотивацію, оптимізуючи процес засвоєння іноземної мови, виводячи здібності учнів на більш високий рівень. Такі методи сприяють інтенсифікації процесу навчання, активізують самостійну пізнавальну та творчу діяльність учнів, мінімізують частку участі вчителя на уроці, формують рефлексію власної діяльності школярів. Завдяки використанню нетрадиційних методів підвищується ефективність процесу формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексєєнко І. В. Типологія уроків іноземної мови у старшій школі та її реалізація у змісті підручників // Збірник наукових праць «Проблеми сучасного підручника», випуск 13, с. 19-30 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/3724>
2. Вольфаровська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети // Шлях освіти. – 2001. – № 3. – С. 13-16.
3. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: Учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений. – 3-е изд., стер. / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М.: Академия, 2006. — 336 с.
4. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / Авторская версия / И. А. Зимняя. М.: Московский исследовательский центр подготовки специалистов, 2004. – 270 с.
5. Кабардов М. К. Языковые и коммуникативные способности / М. К. Кабардов, Е. В. Арцишевский // Способности и склонности. М.: Педагогика, 1989. – С. 103-114.
6. Куликова Л. А. Формування професійних компетентностей у навчальних закладах» / Л. А. Куликова, Н. В. Зіненко // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. – 2016. – № 1. – С. 100-105.
7. Програма з іноземної мови для 10-11 класів (новий Держстандарт) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saidan-v.pp.ua/2016/08/24/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0>

8. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен; пер. с англ. В. И. Беллопольский. – М.: Когито-Центр, 2013. – 396 с.

9. Скляренко Н. К. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе / Н. К. Скляренко, Е. И. Онищенко – К.: Рад. школа, 1988. – 150 с.

Трусова Н. В.

*Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ІІ КУРСУ

Вивченню теоретико-методологічних засад навчання іноземних мов учнів загальноосвітніх шкіл приділяється багато уваги і присвячено велику кількість наукових досліджень. Стосовно специфіки навчання іноземних мов дорослих вичерпної кількості ґрунтовних досліджень не спостерігається. На відміну від чіткої періодизації дошкільного і шкільного віку, у контексті вивчення іноземних мов дорослих немає такого розподілу. Ще одним важливим фактором організації навчання дорослих є мета опанування іноземної мови.

У навчанні іноземної мови дорослих на окрему увагу заслуговує специфіка вивчення іноземних мов у процесі здобуття вищої освіти. При цьому насамперед слід урахувати, чи є іноземна мова дисципліною загального циклу, чи вона є фаховою дисципліною. Розглянемо специфіку навчання іноземної мови в обох випадках та визначимо потенціал процесу навчання іноземної мови для розвитку творчого мислення студентів.

Формування та розвиток творчої особистості дитини є доволі ґрунтовно дослідженим питанням. Багато уваги приділяється й підлітковому віку школярів. Студенти молодших курсів університету є старшими підлітками або вже дорослими людьми. Проте спрямованість активності студентів та результативність їхньої творчої діяльності також залежать від таких якостей, як цілеспрямованість і наполегливість, які у подальшому сприятимуть успіху. Під час навчання у вищій школі студенти готуються до опанування професії й гнучкої адаптації до професійного життя в майбутньому. Для цього у змісті вищої освіти неодмінною складовою є розвиток їхнього мислення, володіння рідною та іноземною мовами, активно здійснюється процес пізнання, формуються індивідуальність студентів, неповторність їхнього внутрішнього світу, здібності, потенційні можливості. Відомий учений Мартін Бубер зазначав: “З народженням кожної людини у світ вноситься щось нове, чого ще не було, щось неповторне. Обов’язок кожного – знати і не забувати, що він у світі єдиний за своєю якістю і що ще ніколи не з’являвся хтось такий, як він, адже, якби вже був такий, як він, то не було б необхідності у ньому самому. Кожна окрема людина – нове створіння у світі, і вона повинна довести свою неповторність до досконалості” [2, с. 22].

Різноманітність і насиченість інформації, яку отримує людина завдяки домінуючій функції сприйняття, зберігається в певній формі і впливає на подальший розвиток